

Vastaanottaja
Hallintovaliokunta

HaV@eduskunta.fi

Hallintovaliokunnan kokous 23.04.2026 klo 12.15 / HE 52/2026 vp

Maahanmuuttoviraston lausunto asiassa HE 52/2026 vp

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa. Esitys koskee EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen eli niin kutsutun paktin täytäntöönpanoa. Esitys sisältää paktin täytäntöönpanemiseksi välttämättömiä säännöksiä ja esityksellä on merkittäviä vaikutuksia virastolle.

Ensimmäiseksi Maahanmuuttovirasto pitää erityisen tärkeänä, että paktiin liittyvä kansallinen lainsäädäntö tulee voimaan suunnitellusti 12.6. samaan aikaan asetusten soveltamisen aloittamisen kanssa. Tämä on tärkeää sujuvan paktin mukaisiin menettelyihin siirtymisen ja suunniteltujen laajojen tietojärjestelmämuutosten turvaamiseksi. Virasto toteaa näkemyksensä, etteivät sen tässä lausunnossa myöhemmin esitetyt huomiot lainsäädännön sisältöön tai taloudellisiin vaikutuksiin ole sellaisia, jotka muodostaisivat esteen lainsäädännön voimaantulolle ehdotetun sisältöisenä.

Paktilainsäädännön myötä Suomen turvapaikkajärjestelmä uudistuu historiallisen merkittävällä tavalla ja integroituu entistä vahvemmin EU:n turvapaikkajärjestelmään. Maahanmuuttovirasto toteaa, että näillä muutoksilla on vastaavasti merkittäviä kustannus- ja resurssivaikutuksia viraston toimintaan. Virasto on hallituksen esityksen aiemmalla lausuntokierroksella antanut näistä arvionsa, joka elää ja tarkentuu juoksevasti paktin toimeenpanon etenemisen myötä. Sisäministeriö esittää, että kustannus- ja resurssivaikutukset katetaan osin viraston kehysrahoituksesta ja osin hyödyntämällä paktin toimeenpanoon allokoitua EU-rahoitusta täysimääräisesti.

Maahanmuuttovirasto toteaa, että paktin kustannus- ja resurssivaikutukset tulevat merkittävästi haastamaan viraston tulostavoitteiden yhteensovittamista sekä toiminnan ja talouden suunnittelua tulevana vuosina. Paktin täytäntöönpanon mittaluokka tulee väistämättä vähentämään muiden oleskelulupien käsittelyyn ja kehittämiseen kohdennettavissa olevia, kehysrahoituksesta katettavia resursseja. Mahdolliset viraston kehysrahoitukseen kohdistuvat lisäsäätöt voimistavat tätä vaikutusta.

Virasto tuo myös esiin, että paktin toimeenpanon vahva nojautuminen EU-rahoitukseen sisältää tiettyjä seurannaisvaikutuksia ja epävarmuustekijöitä. EU-rahoitukseen liittyvä omavastuuosuus katetaan kehysrahoituksesta, mikä osaltaan lisää kehysrahoituksen kohdentumista turvapaikkajärjestelmään suhteessa muihin oleskelulupiin. EU-rahoitukseen liittyy myös aina riski sen myöntämisen harkinnanvaraisuudesta, mikä tuo tiettyä epävarmuutta sen kokonaismäärään. EU-rahoituksen osalta on lisäksi huomioitava riski rahoituksen takaisinperinnästä.

Keskeinen osa paktin kustannus- ja resurssivaikutuksia muodostuu muutostarpeista tietojärjestelmiin. Tietojärjestelmäkehityksessä edetään tämän johdosta vaihteittain ja paktin voimaantulleessa 12.6.2026 lähdetään liikkeelle suurelta osin minimiratkaisuilla. Tämä aiheuttaa muun muassa manuaalisen työn lisääntymistä paktin voimaantulon alkuvaiheisiin. Paktiin liittyvä tietojärjestelmäkehitys sitoo viraston resursseja vielä pitkään paktin voimaantulon jälkeenkin. Samaa aikaan viraston tietojärjestelmäkehitykseen kohdistuu muiltakin osin merkittävä

kuormitusta, erityisesti kokonaisarkkitehtuurin muutostarpeen osalta. Näiden kerrannaisvaikutusten johdosta viraston tietojärjestelmäkehityksen kokonaiskuormitus ja kehityselvelle on huomattavan suuri. Tällä on selkeitä heijastusvaikutuksia viraston digitalisaation hyödyntämiseen ja tehokkuuden kehitykseen muissakin kuin pakiin liittyvissä asioissa.

Kolmanneksi Maahanmuuttovirasto nostaa esiin vielä muutamia yksityiskohtia, joiden selventämistä se esittää harkittavaksi:

Ulkomaalaislaki

- 9 § - oikeusapu
 - Maahanmuuttovirasto korostaa sitä, että prosessien sujuvuuden ja tehokkuuden vuoksi pidetään erityisen tärkeänä, että oikeusapua tarjoavat tahot pystyvät arvioimaan ja järjestämään oikeusavun antamisen tehokkaasti mahdollisimman aikaisessa vaiheessa hallintomenettelyä, samalla kun Maahanmuuttovirastolle asetetut uudet käsittelyajat tiukentuvat nykyisestä. Oikeusavun saamisen nopeus vaikuttaa siihen, miten lyhyen ajan päähen henkilökohtainen puhuttelu voidaan varata, jotta hakijalla on halutessaan tosiasiallinen mahdollisuus saada maksutonta oikeusapua tarjoava avustaja mukaan puhutteluun. Puhuttelun ajankohdan määräytymisellä on suora vaikutus prosessin kulkuun ja tehokkuuteen.
- 16 d § seulottavan henkilön läsnäolo seulontapaikassa ja seulontamajoituspaikassa
 - Maahanmuuttovirasto huomauttaa, että esityksestä ei ilmene, miten muiden vastaanottokeskuksien asiakkaiden yksityisyydensuojasta huolehditaan, jos seulontaviranomainen valvoo teknisesti seulottavia seulontamajoituspaikkana toimivassa vastaanottokeskuksessa ehdotetun ulkomaalaislain 16 d §:n mukaisesti. Seulontamajoituspaikkana toimiminen ja seulontaviranomaisen tekninen valvonta voi aiheuttaa erityisjärjestelyjä vastaanottokeskuksissa, ja keskuksien tulee pystyä varautumaan niihin sekä tukemaan asiakkaiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.
- 16 f § seulottavan henkilön ylläpito, 16 g § seulottavan henkilön alustava terveystarkastus
 - Maahanmuuttovirasto pitää hyvänä esityksen kirjausta siitä, että seulontaviranomaiset korvaavat virastolle alustavien terveystarkastuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset 16 g §:n mukaan niiden seulottavien osalta, jotka eivät hae kansainvälistä suojelua. Maahanmuuttovirasto katsoo kuitenkin, että vastaava kustannusten korvaaminen tulisi ulottaa myös ylläpidon kustannuksiin, kun seulontamajoituspaikaksi on osoitettu vastaanottokeskus, eikä seulottava hae kansainvälistä suojelua. Seulonnan kustannukset kuuluvat seulontaviranomaisten katettavaksi, joten on ristiriitaista, että osa seulonnan aiheuttamista kustannuksista esitetään kuitenkin viraston normaalista kehiksestä katettaviksi.
- 95 a § - maksuton oikeudellinen neuvonta
 - Pykälän 2 momentin mukaan pyynnöt maksuttoman oikeudellisen neuvonnan saamiseksi voi pyytää toimivaltaiselta viranomaiselta, joka välittää pyynnön Maahanmuuttovirastolle. Virasto katsoo, että tämä voi merkittävästi hidastaa prosessia ja lisätä viranomaisten työtä. Vastaanottokeskusten mahdollisuus välittää pyynnöt suoraan varmistaisivat sujuvamman prosessin ja hakijoille nopeamman pääsyn maksuttoman oikeudellisen neuvonnan pariin. Maahanmuuttovirasto esittää, että vastaanottokeskukset lisätään pykälään pyynnön vastaanottajiksi tai vaihtoehtoisesti tarkennettaisiin perusteluihin, että vastaanottokeskus voisi välittää pyynnön Maahanmuuttovirastolle.
- 98 § - Määräajat hakemuksen käsittelemiselle, kun hallintotuomioistuin palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi

- Maahanmuuttovirasto esittää harkittavaksi, voisiko määräajoista säätää niin, että palautuksen jälkeinen määräaika määräytyisi sillä perusteella, missä menettelyssä palautus tutkitaan, eikä aiemmin käytetyn menettelyn perusteella. Tämä suoraviivaistaisi käsittelyajan määrittelyä ja mahdollistaisi viraston sujuvamman toiminnan esim. tilanteissa, joissa hakemus on ensimmäisessä käsittelyssä jätetty tutkimatta ja hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen tuleekin tutkia aineellisesti, mihin ehdotettu sääntely asettaa hyvin tiukat aikarajat.
- 101 § - Ilmeisen perusteeton hakemus
 - Maahanmuuttovirasto esittää, että 101 §:n sanamuotoa täsmennetään vastaamaan menettelyasetuksen 39 artiklan 4 kohdan sanamuotoa tulkintaongelmien välttämiseksi. Asetuksen muotoilu on väljempi kuin kansalliseen lakiin ehdotettu muotoilu.
- 102 § - Oikeus jäädä Suomen alueelle kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten yhteydessä
 - Säädöskohtaisiin perusteluihin toivotaan tarkennusta palautuskiellon arvioinnin osalta erityisesti 1 momentin 5 kohdan tarkoittamissa tilanteissa. Hakijalla voi olla toisen tai sen jälkeisen myöhemmän hakemuksen kohdalla kansainvälisen suojelun myöntämisen perusteita, joiden nojalla häntä ei voisi palautuskielto huomioden poistaa maasta kesken hakemuksen tutkinnan. Perusteluihin toivottaisiin täsmennystä siihen, voiko virasto todeta, että hakijalla ei ole oikeutta oleskella kategorisesti kaikkien 5 kohdassa tarkoitettujen hakemusten yhteydessä ja maasta poistamisesta vastaava viranomais huomioi palautuskiellon suunnitellessaan hakijan maasta poistamista.
 - 102 §:n 2 momentin säädöskohtaisista perusteluista jää vielä epäselväksi, mitä tarkalleen odotetaan Maahanmuuttoviraston lausunnon sisällöltä. Lausuntokierroksen jälkeen perusteluja on myös täydennetty epäsuoran palauttamisen osalta ja myös näiltä osin jää käytännön tasolla epäselväksi, millaista arviota virastolta odotetaan. Näiltä osin perusteluja pyydetään vielä täsmentämään, esimerkiksi esimerkitapauksen avulla.

Vastaanottolaki

- 2 § - Soveltamisala
 - Maahanmuuttovirasto pitäisi tärkeänä vastaanottolain soveltamisalan selkeytystä, kun sellaisia seulonta-asetuksen mukaisia seulottavia, jotka eivät hae kansainvälistä suojelua, ei huomioida siellä lainkaan. Vaikkakin on selvää, etteivät muut kuin kansainvälistä suojelua hakevat seulottavat kuulu vastaanottopalvelujen piiriin eikä siten koko lain soveltamisalaa nähdä tarkoituksenmukaisena heihin laajentaa, jää kuitenkin epäselväksi miten esim. lain 7 §:n kustannusten korvaamista ja ainoastaan 16 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa olevia huomioita seulontamajoituksesta sovelletaan, kun lain soveltamisala ei tunnista sellaisia henkilöitä, jotka eivät saa tilapäistä suojelua, hae kansainvälistä suojelua tai ole ihmiskaupan uhreja. Virasto ehdottaa, että soveltamisalaan lisätään esim. oheisen kaltainen maininta: "Tätä lakia sovelletaan lain 7 §:n sekä 16 §:n osalta myös sellaisiin henkilöihin, jotka tulee majoittaa seulonta-asetuksen (EU) 2024/1356 nojalla säädetyn ulkomaalaislain 16 f §:n mukaisesti vastaanottokeskukseen ja joille tulee tehdä seulonta-asetuksen mukainen alustava terveystarkastus ulkomaalaislain 16 g §:n mukaisesti." Vaihtoehtoisesti viittaukset ulkomaalaislain seulontaa koskeviin pykäliin voitaisiin tehdä 4 §:ssä, jossa säädetään suhteesta muuhun lainsäädäntöön.
- 13 a § - Tunnistautumisvelvoite
 - Vastaanottokeskuksien asiakkaiden tunnistautumisvelvoitteen osalta virasto toteaa uudelleen, että nyt ehdotettu 2-4 kertaa kuukaudessa tunnistautuminen

kansainvälistä suojelua hakeville on yhä vastaanottokeskuksien resurssien kannalta erittäin haastavaa ja kallista. Tämä johtuu siitä, että suurin osa vastaanottopalveluiden saajista majoittuu yksityismajoituksissa ja paktin toimeenpano tuo virastolle kokonaisuutena merkittävät kustannus- ja resurssivaikutukset. Tilapäistä suojelua saavien osalta kerran kuussa tehtävä tunnistautuminen, eli eri vaatimusmäärä tunnistautumiselle aiheuttaisi vastaanottokeskuksille myös järjestelyhaasteita. Virasto ehdottaa, että tunnistautumisvelvoite olisi keskuksissa kaikille asiakkaille 1-2 kertaa kuussa. Virasto myös katsoo, että täydentävää vastaanottorahaa voidaan myöntää sellaisille, jotka tarvitsevat rahaa mm. pitkistä matkoista aiheutuviin tunnistautumiskustannuksiin. Tämä aiheuttaa lisätyötä ja nostaa vastaanottorahan tosiasiallisia kustannuksia.

- 14 § - Vastaanottopalvelujen saaja
 - Esityksessä esitetään, etteivät EU-kansalaiset tai niihin rinnastettavat ole jatkossa oikeutettuja vastaanottopalveluihin. Vastaanottojärjestelmässä on kuitenkin nykyisellään EU-kansalaisia sekä perhekokonaisuuksia, joissa osa perheenjäsenistä on kolmannen maan kansalaisia ja osa EU-kansalaisia. Maahanmuuttovirasto toteaa, että esityksestä jää epäselväksi näiden henkilöiden järjestelmästä poistumisen menettely. Lisäksi tulisi tarkentaa myös miten jatkossa toimittaisiin sellaisten kansainvälistä suojelua hakevien perheiden kohdalla, joista osalla on EU-kansalaisuus ja osa ovat kolmannen maan kansalaisia.
- 39 § - Tilapäisen edustajan nimeäminen
 - 39 §:ssä esitetään, että lapsen tilapäiseksi edustajaksi voitaisiin nimetä joko sosiaalityöntekijä tai muu lapsen hoito- ja kasvatustehtävistä vastuussa oleva työntekijä. Alaikäisen asioiden mahdollisimman tehokkaan hoitamisen varmistamiseksi olisi kuitenkin järkevää, että tilapäisenä edustajana voisi toimia laajempi joukko vastaanottokeskuksen työntekijöitä, esimerkiksi sosiaaliohjaajia. Aikuisten ja perheiden vastaanottokeskuksessa ei ole hoito- ja kasvatustehtävässä vastuussa olevia työntekijöitä, ja sosiaalityöntekijä voi olla estynyt hoitamaan tilapäisen edustajan tehtävää esimerkiksi eturistiriidan tai resurssien vuoksi. Maahanmuuttovirasto esittää, että esityksellä lapsen tilapäiseksi edustajaksi voitaisiin nimetä soveltuva vastaanottokeskuksen työntekijä. Perusteluissa voitaisiin mahdollisesti tarkentaa, että ensisijaisesti tilapäiseksi edustajaksi tulisi kuitenkin nimetä esimerkiksi sosiaalityöntekijä.
- 45 ja 46 § - Vastaanottorahan alentaminen
 - 45 ja 46 §:ien osalta Maahanmuuttovirasto toteaa, että esityksellä vastaanottorahan alentamisen kohtuullisuutta on arvioitu varsin suppeasti. Tehdäkseen päätöksissään asianmukaista kohtuullisuusharkintaa, virasto katsoo laajempien perustelujen olevan tarpeen alennetun vastaanottorahan riittämisen kohtuullisuudesta, etenkin kun tulee huomioida, että tilapäistä suojelua saaviin tai kansainvälistä suojelua hakeviin kuuluu usein henkilöitä, joilla on erityistarpeita. Virasto huomauttaa myös, että alennettu vastaanottoraha johtaa usein täydentävän vastaanottorahan hakemiseen.
- 47 ja 48 § - Vastaanottopalveluiden rajoittaminen ja peruuttaminen
 - 47 ja 48 §:ien osalta esityksessä esitetään, että vastaanottorahan korvaavat hyödykkeet myöntäisi hakemuksesta sosiaalihuollon ammattihenkilö. Vastaanottokeskusten käytännön työn helpottamiseksi sekä viivästysten välttämiseksi ja asiakkaiden välttämättömän toimeentulon vaarantumisen estämiseksi hyödykkeiden myöntämisoikeudet tulisi mahdollistaa laajemmin vastaanottokeskuksen työntekijöille, ja ainakin etuuskäsittelijöille. Maahanmuuttovirasto ehdottaa, että pykälätasolle kirjattaisiin hyödykkeiden myöntäjäksi vastaanottokeskus tarkan ammattiryhmärajausten sijaan.

- Maahanmuuttovirasto ehdottaa selvyyden vuoksi myös, että 48 §:n perusteluihin lisättäisiin maininta, että kun siirtopäätökseen saaneen vastaanottopalvelut tulee peruuttaa, on hallintolain 34 §:n mukainen kuuleminen tarpeetonta, sillä kyseessä on kategorinen päätös.
- 63 a § - Tiedoksiannon välittäminen
 - Virasto lisäksi katsoo, että 63 a §:ssä ehdotetun 48 §:n mukaisen siirtopäätöksen saaneen vastaanottopalvelujen peruuttamisesta annettavan päätöksen antaminen tiedoksi vastaanottokeskuksen toimesta tulisi poistaa, jotta hallinta-asetusta sekä esityksessä ehdotettua voitaisiin soveltaa selkeimmin. Esityksen mukaan (s. 360) siirtopäätös ja päätös siirtopäätöksen saaneen vastaanottopalvelujen peruuttamisesta tulisi antaa tiedoksi samaan aikaan. Koska näin ehdotettuna varsinaisen siirtopäätöksen antaisi tiedoksi Maahanmuuttovirasto ja siirtopäätöksen saaneen vastaanottopalvelujen peruuttamista koskevan päätöksen vastaanottokeskus, ei päätöksiä tiedoksianto samanaikaisesti olisi mahdollista.
 - Maahanmuuttoviraston näkemyksen mukaan myös ehdotetun 32 §:n mukaisten päätösten tiedoksiannon välittäminen voitaisiin lisätä 63 a §:ään, mikä nopeuttaisi ja sujuvoittaisi kyseisten päätösten antamista tiedoksi.

Ylijohtaja

Ilkka Haahtela

Johtaja

Johanna Waal

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 22.04.2026 klo 08:21. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta